

8. Куриляк Л. П. Кореферентність у сучасному українському текстотворенні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / Л. П. Куриляк. – Івано-Франківськ, 2004. – 24 с.

9. Максим'юк О. В. Кореферентність нерозкладних компонентів у структурі речення : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / О. В. Максим'юк. – Чернівці, 2006. – 20 с.

10. Микитюк І. М. Функціонування вторинної композиційно зумовленої номінації у художньому тексті (на матеріалі короткого англомовного оповідання) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філолог. наук : спец. 10.02.01 «Українська мова» / І. М. Микитюк. – Львів, 2003. – 20 с.

11. Фреге Г. Смысл и денотат / Г. Фреге // Семиотика и информатика. – Вып. 8. – М.: ВИНТИ, 1977. – С. 181 – 210.

Аннотация

Осипчук Г. В. Кореферентность как языковое явление в отечественных студиях.

Впервые в лингвистике исследуется языковое явление кореферентности, представленное в научных исследованиях украинских ученых. Проанализирована философская и логическая сущность языкового явления. Выяснены значение исследуемого лингвистического термина. Раскрыты перспективы современных научных исследований для дальнейшего изучения кореферентности как текстообразовательной категории.

Рассмотрено кореферентность как средство для разностороннего изучения лексики, морфологии, синтаксиса, стилистики украинского языка. Отражено состояние активного развития лингвистических исследований в этом направлении.

Ключевые слова: референция, кореферентность, лингвистика, текстообразовательный фактор, образно-композиционная функция, содержательная функция, стилистическая функция.

Summary

Osipchuk H. V. Coreference as a linguistic phenomenon in domestic studios.

For the first time in Linguistics the phenomenon of coreference is investigated and testified in the scientific works of Ukrainian researchers. The present study analyzed the philosophical and logical nature of linguistic phenomenon. It is of importance to note, that the meaning of the investigated linguistic term have been studied. The article reveals the perspectives of modern scientific research for further study of coreference as a text category.

Coreference considered as a remedy for a versatile learning of vocabulary, morphology, syntax and stylistics of Ukrainian language. In the analyzed direction represented the active development of linguistic research.

Keywords: reference, coreference, Linguistics, textforming factor, figurative and compositional function, semantic function, stylistic function.

УДК 81'37'367=161

В. П. Пилипак

ЕГОЦЕНТРИЧНА 'ТАМ'-СЕМАНТИКА ГЕНІТИВА В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Реферат. Вивчення семантики та функціонування мовних одиниць і категорій у зв'язку з виявленням людського чинника в мові, суб'єктивної позиції мовця є актуальним в наш час. Теорії, що спираються на принцип дослідження системи мови і функціонування мовних одиниць у зв'язку з людиною-мовцем, називаються антропо- чи егоцентричними (І.В. Арнольд, К. Бюлер, Е. Бенвеніст, С.Д. Кацнельсон, М.О. Луценко, Ю.С. Степанов, М.О. Шелякін).

Розгляд родового відмінка у семантико-прагматичному аспекті, що пов'язаний з виявленням егоцентричних семантичних чинників у мовних одиницях та категоріях, дозволяє поглибити уявлення про причини його широкого функціонально-семантичного навантаження в українській мові, зрозуміти можливість використання генітива у первинних та вторинних функціях.

У статті окреслені основні традиційні тенденції та підходи до визначення загальної семантики генітива в українській мові у присубстантивній атрибутивній функції та у придієслівній адвербіальній прийменниковій функції. При цьому відзначається недостатнє врахування таких факторів, як особливості ситуації мовлення, прагматичні мотиви мовця чи суб'єкта дії тощо.

Глибинна егоцентрична семантика генітива розглядається як вияв різноманітних похідних відтінків широкого егоцентричного смислу дейктичного характеру 'там'. Семантичний компонент 'там' є елементом семантичної опозиції 'тут' – 'там', що є показником співвідношення мовцем усіх явищ і об'єктів дійсності щодо своєї особи, протиставлення себе оточенню, зовнішньому об'єктивному світу.

Ключові слова: генітив, первинна присубстантивна функція генітива, вторинні придієслівні прийменникові та безприйменникові функції генітива, егоцентрична семантика, дейктичні семи.

У відмінковій системі української мови родовий відмінок за частотністю займає одне з провідних місць поряд з називним та знахідним і відзначається функціонально-семантичною різноманітністю. Функціонально-семантична неоднорідність грами родового відмінка зумовлює різноманітні визначення мовознавцями його семантики як у первинній (присубстантивній), так і у вторинній (придієслівній) функціях.

Визначаючи функції родового присубстантивного, учені дотримуються двох тенденцій: 1) звужують значення генітива до 2-3, враховуючи при цьому одну спільну семантико-граматичну ознаку [8, с. 126; 16, с. 345; 17, с. 213; 3, с. 11], 2) поділяють значення генітива на багато функціонально-семантичних різновидів [1; 2; 7].

І.Р.Вихованець вводить у визначення первинної семантичної функції родового відмінка означальний елемент і поділяє генітив, за функціонально-семантичними ознаками, на 1) родовий суб'єктно-атрибутивний (*біг хлопчика*), 2) родовий об'єктно-атрибутивний (*синь неба*) [5, с. 126].

Увага дослідників до форм родового відмінка у «вторинних» синтаксичних функціях (придієслівні адвербіалізовані прийменникові словосполучення) виявляється у роботах, присвячених прийменниковій системі української мови [4], синтаксичним функціям прийменникових генітивних конструкцій [10], особливостям вираження в різних мовах окремих семантичних різновидів обставинних прийменниково-іменникових сполучень, наприклад, локативності [14].

У всіх вищезазначених дослідженнях лінгвісти визначають перелік семантико-синтаксичних різновидів генітивних словосполучень [5], виділяють структурно-семантичні групи в межах певних різновидів конструкцій з родовим присубстантивним [1; 2; 7], спираючись на внутрішньосистемні мовні критерії (синтаксичне функціонування форми родового відмінка, морфологічну природу конститuentів генітивних словосполучень, лексичне значення основ, підпорядкованого слова, семантико-граматичні особливості обох іменників словосполучення тощо). При цьому не зважають на позамовний фактор вживання генітивної форми: позицію мовця або суб'єкта дії, тобто егоцентричні чинники, широкий ситуаційний і мовленнєвий контекст висловлення не береться до уваги, або згадується принагідно, частково [5].

Дати глибше семантико-прагматичне пояснення природі родового відмінка, не обмежуючись тлумаченням його значення як відмінка відношення чи відмінка атрибута намагався М.О. Луценко. Так само учений вважав, що пояснення вживання генітива зі значенням якості, часу, причини, частковості не дають зрозуміти, «які семантичні якості родового відмінка дозволили використовувати його у “вторинних” номінативних структурах» [13, с. 42].

Порівнюючи дані різних мов, деякі мовознавці вказують на те, що найважливішою характерною рисою природної мови є локалізм, тобто тенденція на початковому етапі існування людської мови виражати в термінах місця і простору будь-які відношення, що надалі могли розвиватися в більш тонкі значення граматичних категорій (відмінок, час, спосіб) [11, с. 354-355; 12, с. 13; 15, с.136]. Разом з тим, «граматичні значення – це структурно-функціональні залишки лексичних значень, в першу чергу займенникових ... 'я' – 'не я', 'тепер' – 'не тепер', 'тут' – 'не тут', 'сюди' – 'туди' ... тому розподіл семантики в межах

окремих граматичних категорій – це, фактично, комбінації займенникових лексичних значень, осмислені з граматичної точки зору” [12, с. 14].

Присутність дейктичних сем в структурі лексичних значень різних мовних одиниць і висловлень, в семантиці граматичних категорій, в семантико-прагматичній структурі текстів робить їх суб’єктно орієнтованими, тобто вносить елемент егоцентризму як одну з особливостей їх інтерпретації.

Про наявність в мові глибинних просторових смислів ‘там’ – ‘тут’ у мовознавчих дослідженнях згадується рідко. Так, С.Д. Кацнельсон наголошує, що в значенні вказівних займенників мітиться вказівка на ступінь віддаленості предмета від мовця: *этот* – ‘близький’, ‘тут’ = ‘біля мене’, *тот* – ‘далекий’, ‘там’ = ‘біля тебе’; крім того, зазначається, що ідея часу виводиться з ідеї простору, тому *тут* легко переходить в *тепер*, а *там* – в *раніше* або *пізніше* [11, с. 105].

М.О. Луценко, аналізуючи семантику і вживання родового і знахідного відмінків в російській мові, доходить висновку, що родовий відмінок загалом виражає семантику ‘не тут’-локалізації [13, с. 43]. Відповідно, вживання форми знахідного відмінка експлікує семантику ‘тут’-локалізації події чи об’єкту. Таким чином, у вживанні пари відмінків родовий – знахідний виражається лексико-семантична опозиція ‘там’ – ‘тут’, яка виявляє глибинний зміст граматичної категорії відмінка ‘уявлення мовця про місце об’єкта чи явища як фізичного чи ментального феномена, що знаходиться у сфері мовця чи поза його сферою’. Характерною рисою цього змісту є його егоцентричність, зумовлена суб’єктивною позицією мовця.

Спробуємо поглибити уявлення про семантику родового відмінка шляхом контекстуального аналізу генітивних конструкцій. При цьому, аналізуючи смислові і функціональні відтінки підпорядкованої генітивної форми, ми враховуємо лексико-семантичні особливості обох компонентів словосполучення та широкий контекст (лексичне значення головного слова, прийменники), суб’єктивне егоцентричне ставлення мовця.

Зважаючи на концепцію М.О. Луценка про можливість досліджувати семантику родового відмінка на основі аналізу його кореляцій з прийменниками та дієсловами певної семантики, ми виділили семантико-структурні моделі його вживання, в семантико-прагматичній структурі яких наявний семантичним егоцентричний дейктичний компонент ‘там’.

Генітивні прийменниково-іменникові конструкції ‘там’-змісту в українській мові мають такі семантичні різновиди:

1. Локативні конструкції, в яких родовий відмінок з прийменником *до* позначає просторово віддалений від мовця об’єкт, напр., *В а с я: Втечу до Червоної Армії! Там лучче буде...* (М. Куліш. 97); *Вчора доходив до тропіка і в палкучих просторах запалював душу, а сьогодні я, кучерявий хлопчик, до льодового океану рушив* (М.Хвильовий). При цьому генітивні конструкції віддаленого простору вживаються з дієсловами руху (рушити, йти, втекти, податися, вести, поїхати). І.Р. Вихованець визначає це значення як «загальний напрямок дистантного руху в напрямі якогось предмета» [4, с. 110]. Дистантність, віддаленість від мовця/суб’єкта дії має загальний дейктичний зміст ‘там’-напрямку, ‘туди’-спрямованості у віддалений простір із зазначенням кінцевого пункту руху, вираженого іменником у формі генітива.

2. Об’єктні конструкції *до* + родовий відмінок іменника передають семантику спрямування дії суб’єкта в напрямку адресата чи об’єкта, напр.: – *Соромно тобі, Катре, бути такою злою. Такою несправедливою до простого народу* (М. Старицький), *...І наш лелечий, наш лелечий двір, де на гнізді з вербовим мінаретом старий лелека молиться до зір* (Л. Костенко). Семантика ‘там’ генітива зумовлена відтінком фізичної чи ментальної віддаленості адресата чи об’єкта від суб’єкта дії чи мовця, знаходиться на певній відстані (‘там’) від сфери ‘я’/‘тут’ мовця (‘там’ → ‘в тому напрямі’ → ‘туди’).

Атрибутивно-об’єктна конструкції «*до* + родовий відмінок» у сполученні з іменниками прагнення, охота, потяг мають семантичний відтінок загального егоцентричного змісту ‘там’ – ‘спрямованість до віддаленого фізично чи ментально об’єкта’: *Потяг до свободи став духовним гаслом тієї доби* (О. Зав’язкін).

Семантика віддалення ‘там’ конструкції «*до* + родовий відмінок» [9, с. 10] може підсилюватися ‘там’-семантикою предиката типу *посилати, промовляти, відсилати*. При цьому адресат звернення мовця є віддаленим, тобто має виразну ‘там’-локалізацію щодо суб’єкта мовлення. Наприклад, *Ой по саду, винограду Сумний походжаю, Із чужини до родини Гадки*

посилаю (Я. Головацький), ...Маруся, попівна Богуславка, Теє зачуває, До козаків словами промовляє...(Усна нар. тв.).

3. Локативні конструкції «з/із-за + родовий відмінок іменника» актуалізують егоцентричний зміст неприсутності мовця або суб'єкта дії в місці, звідки починається дія/ рух. Цей локус мислиться мовцем споглядально, відсторонено ('там' → 'не тут' → 'звідти'), напр.: *Розмова й сміх, що почувися з сусіднього двору, перервали нитку її думок* (М. Старицький); *Кажуть, що вночі на передмістя Осінь прибула з хуторів* (Є. Плужник).

4. Генітивні конструкції з прийменником з можуть мати значення джерела інформації. Мовець при цьому виражає семантико-прагматичний зміст 'там' → 'ззовні' → 'чуже'/ 'інше': *Володимир Свідзинський – автор перекладів з літератур народів СРСР, з французької, іспанської, польської* (О.В. Зав'язкін).

5. Генітивна конструкція «із + родовий відмінок іменника» передає значення часової віддаленості від моменту мовлення у висловлюваннях типу *Хотів сказати річ іще таку: Марусю знаю ще із немовляти* (Л. Костенко); *А Черевань був тяжко грошовитий та й веселий пан із козацтва* (П. Куліш). 'Там'-локалізація семантики генітива зумовлюється семантичним відтінком 'давно'.

6. Компаративні прийменниково-генітивні конструкції з *од/від* позначають об'єкт, який мовець віддаляє від своєї сфери 'тут', відчужує його до 'там'-сфери, часто приєднуючи егоцентричний семантичний відтінок негативного ставлення ('там' → 'поганий') до об'єкта, вираженого родовим відмінком: *...Се, батьку, як од чоловіка! А москаль наш рідніший од ляха, і не слід нам од його одриватись* (П. Куліш); – *Ге-ге! – Гвинтовка йому. – Спотикались і луччі од твого Сомка* (Там само).

7. Конструкції вторинного прийменника *кінець* + родовий відмінок іменника, що актуалізують локативну семантику віддалення об'єкта від мовця чи суб'єкта дії, які є фізичним орієнтиром, напр.: *А у тім наметі стоїть стіл тисовий, та гетьман Хмельницький сидить кінець стола* (М.Шашкевич).

8. Конструкції з прийменниками «*зادля/для* + родовий відмінок іменника», виражаючи семантику мети, вказують на ментальну віддаленість, потенційність планів мовця, що мисляться ним як можливі ('ймовірно' → 'там'). Генітивні конструкції мети виражають прагнення мовця до бажаного, але відсутнього в реальності. В егоцентричному аспекті такі конструкції спрямовані у майбутнє ('там'), наприклад: *Мир між братами поміцнішав ще більше задля господарської справи, задля спільної вигоди* (І. Нечуй-Левицький).

9. Конструкції з об'єктним значенням «*крім* + родовий відмінок іменника», вказуючи на егоцентричну ситуацію виключення об'єкта висловлення мовцем, вказують на 'там'-локалізацію генітива, напр.: *Всі, крім поранених, підвелись і присунулись до нього* (О. Довженко). Семантика виключення близька до заперечної семантики щодо вираження егоцентричного змісту 'там', пор.: 'Поранені не підвелись і не посунули до нього'.

10. Наказові конструкції «*без* + родовий відмінок іменника» виражають небажаність, заперечення ('там'-локалізацію) об'єкта мовцем: – *Прошу, без навчань! – огризнулася Катря, – в мене крадіжка, то я заявлю поліції. А підозрювати наймичку я можу...* (М. Старицький).

11. Темпоральні генітивні конструкції «*біля/близько* + родовий відмінок іменника» передають значення суб'єктивного наближення дії до вказаного родовим відмінком моменту часу, вказуючи на неточність, приблизність ('там-семантика') визначеного мовцем часу через невідомість або неважливість для нього цієї обставини, пор.: *Близько третьої години ночі прибула кавдивізія* (Ю. Яновський).

12. Генітивні конструкції з прийменником *за* в часовому значенні охоплюють назви епох, історичних періодів, тривалих часових відрізків [4, с. 126], напр.: *То (те – В.П.) ж святе само по собі, а то так наше козацьке лицарство було там по ограді помальоване, щоб народ дивився та не забував, як колись за батьків та дідів діялось* (П. Куліш). Суб'єкт мовлення опредмечує відрізок часу (*за ляхів, за дідів* тощо), позиціонує його в минулому, як правило віддаленому, 'там'-локалізованому ('там' → 'давно').

У подальших дослідженнях доцільно розглянути семантико-прагматичні особливості вживання родового відмінка у придієслівній безприйменниковій функції. Вторинні синтаксичні функції генітива зумовлені вживанням родового відмінка при дієсловах на позначення об'єкта або суб'єкта дії, де «він заступає грамеми знахідного і називного відмінка відповідно» [6,

с. 127] типу: *Звір піде на охотників... Загонищики чекають знака, коли починати...* (Остап Вишня); *Господи боже, що то крику було у нас за ті ліси і пасовиська* (І. Франко).

Список використаної літератури

1. Богдан М.М. Значення і синтаксичні функції родового присубстантивного відмінка (Безприйменникові конструкції) / М.М. Богдан // Українська мова і література в школі. – 1975. – № 6. – С. 35-45.
2. Богдан М.М. Родовий відмінок при віддієслівних іменниках / М.М. Богдан // Українська мова і література в школі. – 1972. – № 2. – С. 24-27.
3. Вихованець І. Родовий відмінок: центр чи периферія відмінкової системи? / Іван Вихованець // Лінгвістичні студії: Зб. наук. пр. Вип. 7. – Донецьк: ДонНУ. – С. 10-16.
4. Вихованець І.Р. Прийменникова система української мови / І.Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1980. – 286 с.
5. Вихованець І.Р. Система відмінків української мови / І.Р. Вихованець. – К.: Наук. думка, 1987. – 232 с.
6. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови / І.Р. Вихованець, К.Г. Городенська. – К.: Пульсари, 2004. – 398 с.
7. Гуйванюк Н.В. Родовий приналежності в сучасній українській мові / Н.В. Гуйванюк // Українське мовознавство. – 1982. – Вип. 10. – С. 41-48.
8. Жовтобрюх М.А. Українська літературна мова / М.А. Жовтобрюх. – К.: Наук. думка, 1984. – 255 с.
9. Загнітко А.П., Данилюк І.Г., Ситар Г.В., Щукіна І.А. Словник українських прийменників. Сучасна українська мова / А.П. Загнітко, І.Г. Данилюк, Г.В. Ситар, І.А. Щукіна. – Донецьк: ТОВ ВКФ «БАО», 2007. – 416 с.
10. Загнітко А.П. Український синтаксис (науково-теоретичний і навчально-практичний комплекс) / А.П. Загнітко. – Ч. 1: Навч. посібник – К.: ІЗМН, 1996. – 202 с.
11. Кацнельсон С.Д. Категории языка и мышления: Из научного наследия / С.Д. Кацнельсон. – М.: Наука, 2001. – 864 с.
12. Луценко М.О. Кілька зауважень до теорії конструктивної граматики / М.О. Луценко // Семантика і функції граматичних структур: Зб. наук. пр. – К.: НМКВО, 1991. – С. 110-115.
13. Луценко Н. К вопросу о семантике родительного падежа / М.О. Луценко // Лінгвістичні студії: Зб. наук. пр. Вип. 7. – Донецьк: ДонНУ, 2001. – С. 41-51.
14. Сенів М.Г. Мовні засоби вираження локативності у класичних мовах / М.Г. Сенів // Одиниці і категорії сучасної лінгвістики: Зб. ст., присвяч. ювілею В.Д. Каліуценка. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток ЛТД», 2007. – С. 388-397.
15. Степанов Ю.С. Основы общего языкознания / Ю.С. Степанов. – М.: Просвещение, 1975. – 273 с.
16. Сучасна українська літературна мова / За ред. А.П. Грищенка. – 2-е вид., переробл. – К.: Вища шк., 1997. – 670 с.
17. Сучасна українська літературна мова / За ред. М.Я. Плющ. – 2-е вид., переробк. і доп. – К.: Вища школа, 2000. – 430 с.

Аннотация

Пилипак В. П. Эгоцентрическая ‘там’-семантика генитива в украинском языке.

В статье рассматриваются глагольные предложно-падежные генитивные конструкции в качестве примера выражения дейктической эгоцентрической ‘там’-семантики пространственного и ментального отдаления, отчуждения субъекта речи в украинском языке.

Семантика родительного падежа анализируется на основе корреляций генитива с предлогами и глаголами определённой семантики. Автор выделяет семантико-структурные модели употребления генитива, в семантико-прагматической структуре которых присутствует эгоцентрический дейктический компонент ‘там’-семантики.

Ключевые слова: генитив, эгоцентрическая семантика, дейктические семы, дейксис.

Summary

Pylypak V. P. Egocentric ‘There’-Semantics of Genitive is in Ukrainian.

In the article semantic of genitive case constructions with pretext is examined in a semantic-pragmatic and egocentric aspects. An author distinguishes the semantic-structure models of the use of genitive case, in the semantic-pragmatic structure of that there is a semantic egocentric component 'there' as an index of subjective egocentric relation of the speaker.

In the analysis of semantic and functional tints of genitive taken into account lexic-semantic features of components of word-combination, wide context and speaker's pragmatic reasons.

Keywords: genitive, egocentric semantics, deixis, semantic-pragmatic aspect, 'there'-semantics.

УДК 81'373.23

В. Д. Познанська

СЕМАНТИЧНА ТА СЛОВОТВІРНА СТРУКТУРА ПРИЗВИЩ НА -ЕНК-О (НА МАТЕРІАЛІ АНТРОПОНІМІЇ ДОНЕЧЧИНИ)

Реферат. Дослідження прізвищ із суфіксом -енк-о дає змогу охарактеризувати їх як найхарактерніші та найуживаніші українські прізвища, що концентрують лінгвістичну та історичну інформацію, відображають реалії життя того часу, коли формувалася прізвищова система української мови.

У статті проаналізовано погляди лінгвістів на генезу суфікса -енк-о, розкрито семантику іменникових утворень із цим формантом у сфері загальних назв і поступову патронімізацію їх, перехід в особові назви синів. На матеріалі антропонімії Донеччини висвітлено процес формування прізвищ на -енк-о на базі онімної та апелятивної лексики і виділено два види прізвищ: відіменні та відапелятивні. Визначено роль церковно-християнських та давньослов'янських автохтонних імен і структурних типів їх у творенні прізвищ. Описано семантичні розряди апелятивів і визначено їхню активність у прізвищотворенні. Виокремлено прізвища подвійної мотивації.

Ключові слова: антропонімія, прізвище, особове ім'я, давньослов'янське ім'я, християнське ім'я, варіант імені, прізвисько, апелятив.

Прізвища з суфіксом -енк-о належать до найхарактерніших і найуживаніших українських прізвищ. Вони поширені на всій території України, але, згідно з дослідженнями Ю. К. Редька, переважають на Лівобережжі [6, с. 204]. Найбільше їх у східній частині України, де в середньому чверть усього українського населення має прізвища на -енк-о. Наприклад, у Донецькій області такі прізвища посідають перше місце і становлять 36,2 % від загальної кількості прізвищ, зібраних у 236 населених пунктах. Особливо високий відсоток їх у центральних, північних і західних районах (Артемівському, Добропільському, Красноармійському, Мар'їнському, Олександрівському, Ясинуватському), які в минулому активно заселялись вихідцями з Київської, Полтавської і Чернігівської областей, де прізвища з суфіксом -енк-о є найтипівішими.

Мовознавці висловили різні погляди на генезу суфікса -енк-о. А. Степович вважав, що форми на -енк-о є скам'янілими кличними відмінками від зменшених слів на -енок [9, с. 5]. В. Сімович доводив, що іменники на -енк-о розвинулися з форми середнього роду здрібнілих прикметників із суфіксом -еньк-ий (-енькъ > енько > енко) [8, с. 322]. Проте загального визнання набула думка О. Б. Ткаченка, що суфікс -енк-о є формантом, утвореним приєднанням суфікса -(ь)ко до іменникових основ на -ен, тобто -енк-о – це поліформант, який утворився з суфікса -ен (-еп) і рефлексів суфікса - *(ь)к- (*(ь)к-). Із семантичного погляду утворення з цим суфіксом позначали молодих істот [11, с. 50]. Суфікс -енк-о виник не раніше II пол. XII – XIII ст., коли на східнослов'янській території відбувся занепад /ь/, /ь/, про що свідчить відсутність переходу /e/ в /i/ [11, с. 53].

Іменникові утворення української мови з суфіксом -енк-о постали спочатку в сфері загальних назв і мали значення демінутивно-експресивне (*козаченько, місяченько*) або патронімне (*гончаренко, коваленко*). Пізніше такі апелятивні назви «поступово патронімізуються, перетворюючись у власні назви осіб молодих, залежних, в особові назви синів. Ці назви поширюються на всю родину і передаються у спадок нащадкам» [10, с. 120].